

Ca je novega?

Umirovljenici opet u akciji Izlet u Krapinske toplice

Održan 2. Građanski sat "Ca je novega?"

Izradili smo kartu buke - prvu u Istarskoj županiji

U posjeti Maloj školi ribolova u Koromačnu
Dobrog ribolovca krasi i sportski duh

Eko patrola Grada Zaboka

Dodijeljena priznanja za doprinos ljestvici i zaštiti okoliša

Jahanjem do bolje kvalitete života

Rajska ptica na moru

Ca je novega? pripremamo za vas – recite nam o čemu biste željeli čitati

Dragi čitatelji,

Ljeto nam je završilo, a jesen vam je u ruke donijela ovaj jesenski broj Ca je novega? Dobili ste ga tjeđan dana kasnije nego što smo označili na kalendaru – što nam naši umirovljenici sigurno neće zamjeriti – naime, čekali smo reportazu i fotografije s njihovog tradicionalnog godišnjeg izleta kako bismo ih stavili odmah u ovaj broj.

Kao što smo obećali u prošlom broju, na idućoj stranici možete pročitati i saznati više o Albertu Szabi, novom predsjedniku Uprave Holcima Hrvatska, a osobno su ga neki od vas mogli upoznati na 2. građanskom satu.

U Koromačnu je otvorena i Mala škola ribolova – saznajte tko su učenici, i što se sve može naučiti u toj maloj školi koja umjesto ocjena dijeli trofeje.

Od aktivnosti u ostalim mjestima u Hrvatskoj u kojima Holcim posluje, u ovom vam broju donosimo priču o eko-patroli u Zaboku i priznanju koje je takođe dobila naša betonara, te o Rajske ptici iz Karlovca, jednoj od udruga koju smo izabrali na natječaju za sponsorstva.

Kako puno vas uživa na moru ili u barki u Tunarici, u ovom smo broju željeli sa svim čitateljima u Hrvatskoj podijeliti tajnu – što goste privlači u kamp Tunarica? A tu nam je, kao svjedok iz prve ruke, bio Crveni križ iz Labina koji tamo već godinama organizira tradicionalni kamp za djecu.

I tako, stranicu po stranicu, do sljedećeg broja u prosincu: veselite se jesenskim plodovima, pazite na 0,0 i – naravno, čitate "Ca je novega?".

Vaš Holcim

Julija Škoro

EKO DOSTAVA DO
VASIH VRATA

Biciklisti kluba Istra bike dostavljaju "Ca je novega?" od vrata do vrata lokalnoj zajednici oko Koromačna i svim Holcimovim umirovljenicima.

SADRŽAJ

Albert Szabo, novi predsjednik Uprave Pun sam entuzijazma što sam se pridružio Holcimu Hrvatska	3
Održan 2. Građanski sat "Ca je novega?" Izradili smo kartu buke – prvu u Istarskoj županiji	4
U posjeti Maloj školi ribolova u Koromačnu Dobrog ribolovca krasí i sportski duh	6
Mladi u Koromačnu Ivana Repac – Mi, Labinjani imamo "problem" s naglaskom	7
Eko patrola Grada Zaboka Dodatajena priznanja za doprinos ljepoti i zaštiti okoliša	8
Umirovljenici opet u akciji Izlet u Krapinske toplice	9
Naše škole Reportaže o prvom danu škole u devet škola	12
Reportaže Rajska ptica na moru	16
Općina Raša Kamp kao stvoren za pripreme sportaša	18
Sedam dana "zakona" u Tunarici	18
Centar "Stančić" Jahanjem do bolje kvalitete života	20

Javite nam o kojim temama i osobama
biste željeli čitati. Spremno će vas poslušati

Ivana Načinović na 052/876-932,
Moreno Bartolić na 052/876-931 i
Julija Škoro na 01/655-40-33.

ili pište na e-mail:

komunikacija-hrv@holcim.com

Ili pošaljite nam pismo na:

Holcim (Hrvatska) d.o.o.
za komunikacijski tim
Koromačno bb
52222 Koromačno

Ca je novega? pripremamo za vas – recite nam o čemu biste željeli čitati!

"Ca je novega?"
tromjesečne novine za lokalnu zajednicu

Nakladnik:

Holcim (Hrvatska) d.o.o., Koromačno bb, 52222 Koromačno

Glavna urednica:
Julija Škoro

tel: 052 876 900; fax: 052 876 240
e-mail: info-hrv@holcim.com
www.holcim.hr

Grafička priprema:
Borovac i Bence d.o.o.

Ova je publikacija tiskana na recikliranom papiru.

Albert Szabo – novi predsjednik Uprave

Pun sam entuzijazma što sam se pridružio Holcimu Hrvatska!

Ponajprije, dobrodošli u Hrvatsku!
Svi bismo željeli saznati što je moguće više stvari o Vama, pa podimo od početka: zašto Holcim i zašto cementna industrija?

U Holcimu sam počeo raditi s 24 godine. U to sam vrijeme neopisivo želio otkriti svijet. Cilj mi je bio steći što je moguće više poslovnog iskustva a istovremeno i putovati. To je razlog zbog čega sam odabrao ovo poduzeće, koje je zapravo globalno. Danas osjećam da sam ispravno odabrao, ne samo zato što sam upoznao vrlo interesantnu industriju, već i zato što sam bio izložen različitim kulturama od kojih sam naučio puno interesantnih stvari.

Koje ste funkcije do sad obnašali u okviru Holcima?

U svibnju 1991. godine sam počeo raditi u Holcim Group Support-u kao savjetnik za management. Tijekom 5 godina povjereni su mi projekti u Španjolskoj i Brazilu. 1996. godine sam se sa svojom suprugom preselio u Čile gdje sam bio financijski direktor Odjela za beton i agregate. Krajem 1999. godine preselili smo se u Rumunjsku gdje sam u početku bio zadužen za Business Development i zamjenska goriva i sirovine, a zatim sam postao direktor za transportni beton i agregate.

Na koji Vam je način ponuđena nova odgovornost u Hrvatskoj i zašto ste ju prihvatali?

O mom novom radnom mjestu odlučilo se u kontekstu regionalnih promjena u Europi. I mene kao i sve za-

poslenike Holcima moji nadređeni periodički ocjenjuju i oni su mi, na osnovu rezultata postignutih u Rumunjskoj, ponudili mjesto direktora za zemlju (country manager) u Hrvatskoj. Zajedno s mojom obitelji odlučili smo prihvati taj novi izazov. U Hrvatsku ranije nismo dolazili, ali znamo da imate vrlo lijepu zemlju i sjajne ljudе. Hrvatska ima jak razvojni potencijal, posebice zbog njenog strateškog položaja u srcu Europe kao i budućeg pristupanja EU.

Novi položaj uvijek podrazumijeva i nove odgovornosti. Koju "odatnu vrijednost" cete po Vašem mišljenju donijeti u Holcim Hrvatska?

Prilikom mog prvog posjeta Vašoj zemlji stekao sam dobar dojam o poduzeću i Hrvatskoj. Ovdje je sve dobro organizirano i profesionalno vođeno. Sviđa mi se što su svi otvoreni i spremni na prihvatanje ambicioznijih ciljeva.

Učinit ću sve što je u mojoj moći da se poduzeće i dalje razvija. Zajedno, kao tim, usredotočit ćemo se na glavne probleme u tržišnoj orientaciji, širenju poslova i promjene u internim procedurama i sustavima. Pun sam entuzijazma kad pomislim na sve što možemo zajedno ostvariti i vjerujem u naš razvojni potencijal.

Što očekujete od zaposlenika Holcima Hrvatska?

Provođenje naših ciljeva i postizanje rezultata. Prvo suvraću se na naše postojeće i potencijalne kupce. Svi su oni naša najvažnija imovina i glavni razlog posto-

Albert Szabo (37) rođen u Švicarskoj. Studirao je poslovno upravljanje i ekonomiju na Sveučilištu u Bernu i Stanfordu (Kalifornija).

janja našeg poduzeća. Kroz naše kupce zarađujemo naše plaće.

I na kraju, maksimalnu preciznost moramo postići u svemu što radimo, bilo gledje točnosti isporuka, konstantne kvalitete proizvoda, rigoroznih standarda zaštite na radu i zaštite okoliša, savjesnog održavanja ili promptnog izvršavanja administrativnih zadataka. Kredibilitet u odnosu na institucije, lokalne zajednice i udruge naše će poduzeće zadržati samo ako održimo naša obećanja.

Albertova supruga je Španjolka, a njihova kćer Marta sad ima 2 i pol godine.

Drago mi je da sam na 2. Gradiškom satu imao prilike upoznati dio susjeda, a bilo bi mi drago kad bi nas sljedeći put bilo još više.

Pitanja i odgovori vezani za posao

Kako Vas se može opisati u nekoliko riječi?

Usmjeren na rezultat. Zahtjevan. Uporan.

Najveće profesionalno "otkrice"?

Spozna koliko više možemo postići timskim radom i dobrom komunikacijom te proslava uspješno završenih projekata.

Što najviše cijenite kod ljudi?

Profesionalizam i visoke etičke standarde.

Osobna pitanja i odgovori

Omiljeno mjesto putovanja?

Fasciniraju me vruće, suhe pustinje: Sahara i Atacama.

Omiljeno jelo?

Recept kojeg preporučujem svakome: špageti s umakom od rajčice, bosiljkom i parmezanom.

Omiljena glazba?
The Beatles.

Koje su Vaše jake točke?
Učenje na greškama. Otvorenost za nove ideje koje dolaze sa bilo koje hijerarhijske razine. Pragmatična rješenja.

Neke slabosti?
Ponekad... nisam dovoljno strpljiv.

Koji su Vaši hobiji?
Putovanje, uživanje u dobrom jelu i piću i naravno provođenje vremena s mojom obitelji.

Održan 2. Građanski sat "Ca je novega?"

Izradili smo kartu buke – prvu u Istarskoj županiji

tekst i fotografije: Robi Selan

Za početak mali zadatak iz matematike: ako je na drugi građanski sat u bivšu kino dvoranu u Koromačno došlo deset posjetitelja od čega su četvoro bili novinari, koliko je došlo građana?

**Na početku 2.
Građanskog sata,
Holcim je građane
obavijestio o statusu
svih projekata.**

Ali, bilo bi pogrešno zainteresirnost mjeriti kvantitetom umjesto kvalitetom, a kvaliteta je bila na visini jer postavljena su dva prava, iskrena, životna, djelatna, u metu pogađajuća pitanja "Ca je novega s...". Zato je voditeljica Julija Škoro imala pravo kad je rekla: "Malo nas je, ali smo zaintersirani!".

No, pođimo redom! Najprije je Igor Santro, voditelj Odjela investicija i

razvoja iznio novosti u vezi s projektima predstavljenima na prvom Građanskom satu: postrojenjem za pročišćavanje sanitarnih otpadnih voda, površnjem dimnjaka i novim mlinom cementa. Mehanički dio sustava za pročišćavanje sanitarnih otpadnih voda radi od svibnja ove godine, dok je bio-pročišćivač u fazi uhodavanja. Pokazalo se da je količina otpadnih voda znatno manja od količine koja je na početku projekta procijenjena na temelju podataka o potrošnji dobivenih od Vodovoda. Je li moguće da se tako puno zalijevaju vrtovi?

Projekt o površenju dimnjaka na visinu od 80 metara je gotov i za koji dan bi trebali dobiti građevinsku dozvolu. Zahvat predviđa ojačavanje temelja i potom podizanje čelične konstrukcije. Recimo sad da je jedno od pitanja građana bilo: "Kad započinje povisivanje dimnjaka?" a odgovor glasi: "U veljači sljedeće godine, kad postrojenje bude u planiranom remontu."

I dok će se oko dimnjaka počinjati graditi, novi mlin cementa će u pogon – planirani rok je 1. ožujka 2005. Radovi teku prema planu i preostaje izgradnja još jedne platforme.

O projektu zaštite od buke govorio je Žarko Horvat, direktor industrijske ekologije, i predstavio kartu buke. Karta buke je tlocrt Koromačna s raznobojnim krugovima koji predstavljaju različite razine buke. Koliko je poznato, ovo je prva takva karta u Istarskoj županiji i temeljni dokument za buduće zahvate koji će biti poduzimani u njenom smanjivanju. Sada recimo da je drugo građansko pitanje glasilo: "Kada manje decibela?"

Odgovorio je Urs Fankhauser: razina buke je konstantna bez obzira na doba dana, a zakonske okvire prelazi noću. Prvi zahvati izvest će se oko milina sirovine i ventilatora, za što će projekti biti definirani do kraja listopada, a radovi bi započeli u siječnju 2005. Prave rezultate moći će se sagledati usporedbom nove karte buke sa starom, odnosno bit će moguće odrediti što i kako dalje jer do sada se o tome moglo samo nagađati. Važno je naglasiti da se kod novih projekata, npr. novog mlina cementa koji se upravo radi, odmah pri projektiranju određuje način i izvedba zaštite od buke.

S obzirom da gospodin Mladen Dušman, pročelnik odjela za prospekt i kulturu Istarske županije nije mogao biti osobno prisutan, Julija Škoro je dala kratku informaciju o 200 tisuća kuna vrijednom projektu popravka krova škole u Koromačnu – partnerstvu Istarske županije i Holcima. Tijekom rada neki su građani negodovali zbog

imenog pokrova koji nije u skladu s mediteranskim podnebljem, ali valja znati da je krov obnovljen prema preporuci projektanta koji je smatrao da bi kanalice bile pretežak teret za krovni zgrade, koja će iduće godine proslaviti svoj 100-ti rođendan.

Važno je spomenuti i da bi škola, da nije bilo investicije, bila zatvorena. Ovako smo omogućili da 2 osobe budu zaposlene i da 6 učenika bezbrižno ide u školu u Koromačno – sa željom da škola uvijek bude otvorena!

Za kraj je Žarko Horvat prisutni ma predstavio "Holcimova načela za uporabu zamjenskih goriva i sirovina". Zamjenska goriva i sirovine za Holcim su jedan od ključnih elemenata sudjelovanja u procesu održivog razvoja, ali, istaknuo je on, sva poduzeća unutar Holcim Grupe posluju transparentno, svima mogu znati na koji način poslujemo, kao da smo na neki način u "staklenoj kući" i zbog toga se moramo pridržavati standarda propisanih za Holcim u cijelom svijetu. Stoga su ova načela jednaka u cijelom svijetu za sve članice kompanije, kojima se isključuje upotreba zabranjenog, nekontroliranog otpada, bilo kao goriva, bilo kao sirovine.

Pri kraju je Urs Fankhauser predstavio svog nasljednika na mjestu predsjednika Uprave, Alberta Szabu, o kojem nešto više možete pročitati na početku ovog broja "Ca je novega?".

Druženje je nastavljeno malom feštom: Holcim tortom i fotografijama snimljenim prije godinu dana željeli smo se prisjetiti 12. rujna 2003. – kad je Tvorница cementa Koromačno promjenila

Direktor industrijske ekologije, Žarko Horvat, predstavio je Načela korištenja zamjenskih goriva i sirovina – standard poslovanja kojeg se moraju pridržavati sva poduzeća Holcim Grupe.

ime u Holcim Hrvatska i organizirala najveću feštu svih vremena – s više od 1.500 gostiju, koji su uz zabavni program mogli upoznati rad 20-ak škola i udruga. Kako vrijeme leti!

Ideja građanskog sata je da na njemu zajedno razgovaramo o svim temama koje zanimaju vas, građane Koromačna i okolnih mjeseta. Stoga bi nam bilo dragو kad biste nam javili o čemu biste željeli razgovarati na sljedećem građanskom satu. Vaše želje možete javiti Ivani Načinović na 052/876-932 ili Juliji Škoro na 01/ 655-0402 ili nam ih možete napisati na razglednicu ili u pismu koje pošaljite na:

**Holcim (Hrvatska) d.o.o.
za komunikacijski tim
Koromačno bb
52222 Koromačno**

Dobrog ribolovca krasi i sportski duh

Sa štapom za pecanje u ruci i vjerom u dobru ribarsku kob ljetnu dosadu prikraćuju, ili možda bolje reći, slobodno vrijeme oplemenjuju i polaznici Male škole ribolova u Koromačnu. U posljednjih pet mjeseci vodi ju iznad bivšeg kina te na tamošnjoj obali Vinicio Cavenago iz Društva športova za moru "Koromačno". Kad smo ih početkom rujna posjetili u njihovim prostorijama iznad kina, bili smo ugodno iznenadjeni ozbiljnošću i entuzijazmom kojim budući ribolovci pristupaju svom hobiju. Ove godine ima znatno manje polaznika nego za vrijeme osnivanja kluba, kada ih je bilo čak četrdesetak. No, Petar Marković, Lari i Toni Višković te Kristijan Kujraković, vrlo su se predano posvetili vezivanju udica, pripremajući se za dostoјno predstavljanje Koromačna na natjecanju pulskog društva "Delfin". Nama laicima hrpa je vezanih udica, tzv. braga doista izgledala kao da ih je radilo četrdesetak iskusnih ribolovaca.

Prije natjecanja svaki sudionik mora pripremiti najmanje četrdeset takvih predveza ili braga, jer na samom natjecanju nema gubljenja vremena, tako "igra" dinamika i pripremljenost, objašnjava Vinicio. Nije mu, dodaje, bitno koliko dečki ulove, već sportski duh, po čemu je, kaže, ovogodišnja generacija, iako malobrojna, jedna od najboljih. Četiri desetljeća pasioniranog bavljenja sportskim ribolovom naš je sugovornik okrunio napisavši čak 13 skripti o tom sportu, namijenjenih djeci i mladima,

koje se i danas koriste širom Hrvatske.

– Nakon nekoliko sati predavanja, odmah smo počeli ići na more. Vježbali smo zabacivanje štapa, najprije na obali, bez udice, samo s olovom, a poslije i na igralištu, priča Toni. Vinicio hvali njihovu upomost, dodajući da ponekad sati provedeni sjedeći na obali ne urode plodom, no pravi ljubitelji udžarenja, poput njegovih pitomaca, naći će i vremena i volje. Najbolje se uči, pojašnjava on, kada se "krade" okom. Mnogi su vrhunski ribolovci naučili male trikove promatrajući suparnike, učeći kroz praksu i pogreške. Polaznici škole okušali su se i u ribolovu s barke, gdje, osim umještosti ribolovca, do izražaja dolazi i ona barkajola. Točno namještenu i vezanu udicu, s olovom odgovarajuće težine valja prilagoditi pojedinim vrstama ribe, te ih baciti na pravom mjestu. Naime, svaka vrsta ribe hvata se na određenom terenu i dubini. Bitna je i preciznost prilikom zabacivanja, koju su Lari, Toni, Petar i Kristijan, kao i njihova dva prijatelja koja nisu mogla prisustvovati razgovoru, imali prilike uvježbati bacajući udicu među barkama. No, kakvi bi to ribolovci naši sugovornici bili, kada ne bi znali i kako se riba spremi. Imajući na umu pravu istarsku tradiciju, nakon treninga ulovljene ribu polaznici sami očiste, te se obič-

no zapute u obližnji restoran, gdje ju kuharice ispeku.

A oko štapa cijela je nauka. Naucili smo tako da postoje tri vrste štapa, ovisno o krutosti: parabolični, poluparabolični i tzv. "akcija od vrha", gdje samo vrh vibrira kad riba grize. Polaznici uče glavne značajke, staništa i način lova riba, rakova i glavonožaca, zatim alate sportskog ribolova, vrste najlonova i vezivanja udica, kao i vrste mamaca i njihovu postavu. Prema nastavnom programu, veli Vinicio, upoznaju se i s osnovama Zakona o sportskom ribolovu, tj. alatima i opremom te zaštiti riblje mlađi. S obzirom da će se mnogi od njih u budućnosti i natjecati (Petar je već bio član juniorske hrvatske državne reprezentacije, te sudjelovao na međunarodnom natjecanju u udiciaranju s obale Alpe Adria u Sloveniji), na nastavi se obrađuju i pravila, odnosno propozicije, bodovanje i određivanje plasmana. Siguran ribolov s plovila zahtjeva i znanje pomorstva, pa polaznici proučavaju nastanak i vrste vjetra i valova te očitavanje barometra, termometra i higrometra. Tu su i osnovna znanja o dijelovima i opremi brodica, pomorskim uzlovima, kartama i navigaciji, kao i motoristici i radiofoniji. Ni je ispuštena ni prva pomoć, postupak kod ozljeda te uboda otrovnih riba.

DŠM broji oko devedeset članova u svim kategorijama, a sam Vinicio trenirao je državnu žensku reprezentaciju u surf castingu, tj. pecanju s plaže. Aktivnosti društva potpomaže i Holcim, koji im je nedavno darovao raču-

U posjeti Maloj školi ribolova u Koromačnu

tekst: Kristian Stepčić Reisman

MLADI U KOROMAČNU

Mi, Labinjani imamo "problem" s naglaskom!

tekst i fotografija: Robi Selam

Da vas netko pita koja je osnovna osobina labinskog dijalekta, vjerojatno biste pomisli da je to lako pitanje: mi smo cakavci i govorimo na "o".

Pogrešno!
Više o tome može vam ispričati Ivana Repac iz Viškovića, apsolventica je studija hrvatskog jezika i filozofije na Filozofskom fakultetu u Rijeci. Ivana nije obična studentica: dobitnica je rektorove nagrade za najbolju studenticu na fakultetu u akademskoj godini 2003./2004. i dobitnica stipendije Nacionala, po čemu se svrstava među dva-deset i pet najboljih studenata u Hrvatskoj!

Za nju također možemo reći da je netko koga je Labinština oduvijek čekala: domaći čovjek koji će znanstveno proučiti naš labinski dijalekt. Naime, Ivana će diplomirati na području dijalektologije na temu "Mjesni govor Brovinja". U tome je pomaže Albina Duminic iz Brovinja. Ona je, kaže Ivana, prava osoba za ovo istraživanje jer je cijeli životni vijek provela u Brovinju i govoru najčisti "brovinjski".

- Taj naš "o" gdje drugi imaju "a", npr. "grod" umjesto "grad", zapravo je "a" koje se izgovara zatvoreno, pa zvući kao "o", kaže Ivana.

Zašto labinski nije poseban dijalekt?

– Radi se samo o jednoj pojavi koja se zove cakavizam: glasovi č-ž-š izgovaraju se c-z-s ili c, a glasovi ž i š su umekšani, pa bi ih trebalo pisati s jednom

kvačicom, onako kao kod Ć. Labinski nije poseban dijalekt već je jedan od govorova središnjeg istarskog podijalekta koji spada u sjevernočakavski ili ekavski dijalekt. U središnji istarski podijalekt ulaze pazinski, źminjski, motovunski, boljunki i labinski govori. Od Koromačna do Brseča, sve su to labinski govor, a ja proučavam govor samog mesta Brovinje što išč nitko nije učinio, kaže Ivana

*Je li brovinjski govor neki po
nečemu poseban?*

– Cakavizam je dosta stara značajka koja se gubi, ali je u Brovinju ona dosta dobro zadržana što znači da je to konzervativan govor.

Što si zanimljivo otkrila u svom istraživanju?

— Broviniski, kao i svi labinski go-

vori, pokazuje jednu specifičnost, a to je akcentuacija. Naime, svi čakavski govori čuvaju jednu staru akcentuaciju koja je ishodišta za sve slavenske jezike. Čakavski sustav je po tome najkonzervativniji, ali labinski govori pokazuju sklonost promjeni jer tu više nema različitih akcenata već vlasti tzv. jednoakcentski sustav. Nema kratkih i dugih, uzlaznih i silaznih naglasaka nego je jedino važno mjesto gdje se nalazi naglasak u riječi. Dakle, jedan akcent – jedno mjesto. Takve se tendencije u čakavskom govoru mogu eventualno još naći u buzetskim govorima.

To bi značilo da mi, Labinjani imamo problema s naglascima kad govorimo standardnim hrvatskim jezikom?

– Da, i to jako velikih! To sam se uvjerala kad sam se bavila akcentuacijom na fakultetu. Ja kod kuće govorim na standardu, ali uopće nisam razlikovala naglaske. Na mene je djelovala ta dubinska značajka ovoga kraja, nama je urođena ta sklonost prema jednom akcnetu.

Zanimljivo! Ima li još?

Opazila sam nekavu poluglas, ni "a", ni "i", ni neki drugi samoglasnik, ono što se bilježi s polukorenutim e. To sam u tri-četiri primjera zamijetila, npr. umjesto: "Mi smo šli." čula sam "Mi smo šl!.". Je li to slučajno u brzini govora ili se javlja sustavno, to još moram istražiti.

Domaći recepti

Brodet va lavece

Cuda oneh ki store novo kućo
store va nje i starinsko ognjišće, ali na
ognjištu nimaju ni laveca, ni pinjati, ni
komoštrah za hi obesit nad ogonj. A
nekadar se prez tega ni moglo skuhat
...”

Stavimo reć da jimate lavec i komoštra, a ognjišće nanke ne robi, dosta da jimate ogonj. I stavimo reć da ste čepali dve-tri škrpini i škrpocići

kakovo ušato i cevola, noša se je jedon kalamarić, a po pute se z steni poli mora pobrili i jenega mićega raka grancipora. Ne treba još cuda truda za storit brodet va lavece, onako kako nan je pravi kuhar od meštijera, Danilo Kekić iz Sustara Ljubavice.

Naberite škalonji, narežite je, hitite va lavec skupa z malo ulja od uljki i frigajte je dok se ne zarumeni. On-

da hitite ribi ke ste prvo tega ocistili i por puti hi obrnite da dobijo kolor. Sada morete nalit vodi i staviti malo domočega osta. Ne mojte zabit octat jer prez njega če se ribi raspas. Onda stavite malo konšervi i freškega pomidora, papra, soli, peršemola i kusnorega papra. (Ca je to "nori papor"? Tako so stori ljudi zvoli ono ca mi danas zovemo čili ili luti feferon.)

Stavite na joki ogonj da noglo za-kubal.

Kada zakuha, vinite ča, cekajte da ugonj oslabije i onda tomocite nazad. Pustite da na ten lahkten ognje prhće se dok vodi ne ostone jušto toliko da pokriva ribi. Servirajte z pasuticami ili z palentom.

Se skupa jimate pol ure dela. Dobar tek!

Eko patrola Grada Zaboka

Odbor za ekologiju Gradskog poglavarstva Grada Zaboka dodijelio je ovogodišnja priznanja za doprinos ljestvici i zaštiti okoliša na manifestaciji "Zlatna jesen zabočka". Svečanost je održana 25. rujna u "Zagorskoj hiži", a jedno od priznanja dobila je i Holcimova betonara u Zaboku.

tekst i fotografije: Neven Miškulin

Više o radu Eko-patrole doznaće mo od članova: gđe Željke Vukić, dipl. ing. agronomije, gđe Biserke Jakšić, dipl. politolog i gđe Vesne Martinić.

Što je Eko-patrola i od kada djeli?

Eko-patrola ocjenjuje uređenje okoliša kao doprinos zaštiti okoliša, bilo privatnih posjeda bilo poduzeća. Slijedeći primjer većih gradova, eko-patrola je po prvi puta organizirana prije 11 godina u sklopu odbora za ekologiju Grada Zaboka. Tako je i ove godine formirana patrola koja je od 30. lipnja do 3. srpnja obilazila područje grada Zaboka i izabrala najuspješnije pojedince i poduzeća koji estetskim uređenjem doprinose ljestvici i zaštiti okoliša.

Koje su kategorije u kojima dodjeljujete priznanja, te koje kriterije treba zadovoljiti kandidati?

Kategorije koje ocjenjujemo su: uređenje balkona i prozora, uređenje okoliša privatnih stambenih objekata, društava, poduzeća, ustanova i obrta te uređenje detalja i očuvanje tradicijske kulture. Gđa Željka Vukić je kao agronom naš stručnjak za ekološki as-

pekt, a općenito se gleda na sklad prirode s objektima.

Posebno nas zanima kategorija uređenja okoliša poduzeća. Ima li ih puno koji zaslužuju priznanje?

Čini nam se da se zadnjih godina poduzeća puno više trude, pa je na listi izbora sve više kandidata. Npr. prije nekoliko godina eventualno se moglo izdvajati jedno ili dva poduzeća, a sad za prosudbu imamo i desetak uređenih okoliša što je za svaku pohvalu.

Što je Holcimovo betonari u Zaboku donijelo priznanje?

Prije svega, ugodno nas je iznadilo da poduzeće koja radi s betonima posvećuje toliko pažnje ka "šminkanju" okoliša. Krug betonare je čist, ukrašen zelenilom i lijepom ogradom.

Dolazite li na poziv "kandidata" ili samoinicijativno?

Ima privatnih osoba i poduzeća koja se javi, ali nam je draže da sami obidemo područje.

viću, koji je u Holcimu direktor transportnih betona, Hanžek je rekao: "Činjenica da je Holcim dobio priznanje za zabočku betonaru nije iznenađujuća budući da znamo da poduzeće od početka svog djelovanja u Hrvatskoj posvećuje veliku pažnju ekologiji, te kroz svoj list promiče zaštitu okoliša i razvija uspješnu suradnju sa školama i lokalnom zajednicom. Želio bih još reći da je veliku ulogu u uređenju imao pokojni Tomica Miškulin, koji je sve to i pokrenuo."

Što s onima koji se nažalost ne trude dovoljno?

U početku djelovanja smo dodjeljivali "čičak" onima koji ne vode brigu o okolišu kao znak upozorenja. Ipak se od toga odustalo, pa izdvajamo samo ono što je dobro, a ono što je loše ostavljamo za razmišljanje nemarnim vlasnicima. Nažalost, ima dosta takvih primjera. Naša je uloga ovim pohvalama potaknuti i ostale da nešto naprave. Nagradiš nekoga, pa onda sljedeće godine dva susjeda slijede primjer. Vjerujemo da će i Holcimov primjer slijediti mnogi, te tako uljepšati industrijsku zonu našeg grada.

Ugodan razgovor s članovima Eko-patrole morao je završiti jer se iz "hiže" začule pjesma i zvuci tamburice označujući početak svečane dodjele priznanja. Svi prisutni uživali su u pravom starinskom zagorskom ugođaju, dok je gradonačelnik Grada Zaboka Ivan Hanžek dobitnicima dijelio plakete i unikatne vase.

Predajući plaketu Dorjanu Rajko-

Izlet u Krapinske toplice

REPORTAŽA

Nakon Plitvičkih jezera, Beča i Venecije, ovogodišnjim, četvrtim po redu, dvodnevnim poklon putovanjem u Krapinske toplice, Holcim je ponovno ugodno iznenadio svoje bivše radnike – umirovljenike i udovice radnika tvornice.

Vozimo se u autobusu koji je doista zadnja riječ tehnike. Mala kamera postavljena iznad vozačeve glave snima sve što se događa ispred autobusa, na cesti. Očarani tim prizorom, pratimo izravno s monitora postavljenih u unutrašnjosti autobusa, vlastito putovanje. Ljepše je promatrati vlastitu sadašnjost na ekranu, nego kriviti vrat i zvjerkati van, kroz zamagljen prozor.

– "U jednoj maloj splitskoj kavani bili smo sami, pili smo čaj..." – odzvanja iz nevidljivih zvučnika, još uvijek pospanim autobusom. Prolazimo Dobru. Polako preživamo sendviče s pršutom koje smo dobili za okrjeju kod Severina na Kupi.

Pored nas smjenjuju se slike opustjelih restorana uz cestu, pustih benzinskih crpki. Čitav je promet prebačen na novi autoput. Nešto prije Karlovca i mi prelazimo na brzu, ugodniju cestu.

– Ime Karlovac potječe od vladara Karla Habsburškog – edukativnim tonom budi nas iz uspavajuće, truckajuće atmosfere, vodičkinja putovanja.

Gupčeva lipa u Stubici

Stubica – spomenik hrvatskom pilotu

Vozeći se zagrebačkom zaobilaznicom dobivamo još nekoliko suhoparnih, povjesnih podataka o turskim osvajanjima. Ali mi smo mislima već odavno na blagim brežuljcima Zagorja.

I konačno, evo nas. Strmim padinama zrcale se žučasti vinogradni, čudno raštkane kućice i još neobičnije zagonoske kleti na vrhovima brežuljaka. Prolazimo kroz Stubicu. Zaustavljamo se, odmah, ispred ogromne Gupčeve lipe. Izlazimo iz klaustrofobičnog autobusa, protežući ukočene udove na svježem zraku. Oko nas puca pogled na susjedna sela i okljaštrena kukuruzišta.

– Ladonja je tvrđe drvo od lipe – objašnjava nam gospodin Marko. – Na Skitači je jedna velika ladonja. Ima sigurno oko 350 godina. U nju je bila ušla neka bolest pa su je morali napuniti betonom. Ali ova je lipa duplo veća i ima sigurno 450 godina – namrštena pogleda priznaje gospodin Marko. Prihvaćamo Markovu procjenu, šireći zjenice, promatrajući ogromno deblo okruženo još dojmljivijim željeznim obručima.

– Ova lipa je kao jedna bačva od miljar litri, a ona naša na Skitači kao jedna bačva od 500 litri – lakonski zaključuje gospodin Milan.

Oduševljeni smo Stubicom. U tako malom mještašcu, toliko puno spomenika velikanima hrvatske povijesti. Nakon Gupčeve lipe, posjećujemo ogromnu maketu aviona u naravnoj veličini, posvećenu hrvatskom pilotu koji je u vrijeme domovinskog rata prebjegao iz JNA u Mađarsku, odnosno Hrvatsku. A na osamljenoj uzvisini, ponad Stubice, ogroman je spomenik Matiji Gupcu, rad našeg poznatog kipara Antuna Augustinčića.

– Vidi se da je bosih nogu orao plugom – osupnut divovskim spomenikom i njegovom pozamašnom muksulaturom, ne mogavši se oteti dojmu, komentira gospodin Mate, inače slične, kršne grde, poput one Gupčeve.

Seriju nevjerojatnih senzacija, kojima smo u kratkom vremenskom periodu obasuti, zaokružuje obilazak Trakoščana, prekrasnog dvorca grofova

Trakoščan – Lina i Anđela

Spomenik Matiji Gupcu u Stubići

Draškovićevih, okružen umjetnim jezerom i zimzelenim šumama. Do ulaza u dvorac vodi nas strma i zmijolika staza. Premda, mnogima "tvrdi zalogaj" za pješačenje, ipak nas ne uspijeva pokolebiti, i mi, kao u nekom polusnu na kraju puta, zakoračujemo u ovaj baršunasti svijet renesansnih slika i izrezbarenog antiknog namještaja. Skriveni od žamora gomile i informacija vodiča, gospođa Lina i gospoda Andžela, nerazdvojne su sjeđe s kućnog broja 28 u Koromačnu, u drugom dijelu dvorca, u polumraku sobe proučavaju ogromni kamin i krevet u kojem je spavao grofovski par.

– Joko teško je bilo poći zgorom. Imam skoro 84 godina. Ali lepo je tu. Mi se vidi da je zaspravlje neki biva tuka, samo je preveć visoko. Ja u Koromačnon moren hititi kamen u more prek okna – priznaje nam gospođa Lina. – Ali joko lepo je tu – dodaju obje prijateljice u horu.

– Nije in bilo lako. Bez vode, struje. Niš nisu imali, samo malo lušje in je bilo – mnogo kritičniji je gospodin

Roman. Pa ipak, laka koraka i široka osmješa naša mala družina vraća se u podnože dvorca, a u podnožu čekaju nas naši autobusi.

Već sutradan, nakon zasljenog, produženog spavanja u hotelu "Aquae Viva" u kojem se plesalo do dugo u noć, iz prtljage su konačno na svjetlo dana izvučeni kupači kostimi raznih boja i veličina.

Hidro masaža u petnaestmetarskom hotelskom bazenu s temperatu-

rom vode od 30-34°C i najtvrdokorijne sumljivice i gundala primiruje, ponukavši ih da ostanu plutati u bazenu i duže od preporučenoga. Pobjeljelih prstiju ali razgibanih zgobova i blažena osmješa zadovoljno napuštamo ovaj termalni raj na planeti Zemlji.

Putem još navraćamo u Kumrovec. Degustiramo poznate zagorske štrukle. Fotografiramo se ispred Titove spomen kuće. Prekrasan je dan. Još je sunce dosta visoko. Ne ide nam se na-

zad. Tek sada smo se dobro zagnjali. U autobusu gospodin Lučano prikuplja prijedloge za novi izlet, onaj sljedeće godine.

– Budimpešta – čuje se iz sredine autobusa.

– Rim – dogovorno istupa grupica sa zaledja.

– Ja bi toplice, opet u toplice – sve nadglasava Viškić Mate. – Meni je jako pomoglo. Ja sam operira kičmu – dodaje tiše, kao da se pravda.

U hotelskom bazenu u Krapinskim toplicama

Nije lako bubamarcu zum, zum, zum !!!

REPORTAŽA

Fasida i Manuela

Damir (u očekivanju prijatelja)

Svi se zasigurno sjećamo našeg prvog dana škole ili ponovnog vraćanja u školske klupe, nakon dugih ljetnih rasputa. Navučene torbe, uske klupe, pr-

ve školske zadaće, a naše razigrane noge ispod klupe još bi gazile po plaži, ko trljale neobične kamenčice. Taj nedefinirani osjećaj nelagode preplavio nas

je ovdje u Raši, gdje smo našli na manju grupicu učenika nižih razeda, kako upregnuti u ogromne torbe panično pretrčavaju cestu prema školi.

Nalazimo se ispred OŠ Ivana Batelića u Raši. Već pogdaće, naša središnja tema je "Prvi dan škole". Nastava je već počela. Učenici su u učionicama. Školsko je dvorište opet pusto kao i proteklih mjeseci dok je 130 učenika ove male osmogodišnje škole bezbrinjno trčkaralo ulicama Raše, kupalo se na Trgetu, Rapcu i Tunarici ili krivilo kičmu za kompjuterom igrajući Ratove zvijezde, rušeći gradove ili boreći se protiv nepoznatih osvajača.

Ispred ulaza u školu, na malom zidiću, nailazimo na prvog ovogodišnjeg markiranta ili prvog izbačenog učenika sa sata!

– Neeel! – smije se sramežljivo prvoosumnjičeni. – *Nisam ja pobjegao sa nastave. Ja idem u školu u Velenje. To je u Sloveniji. Ovdje čekam samo prijatelje: Endija, Harija i Intisa. U Raši svakog ljeta provodim školske praznike. Oni su mi najbolji prijatelji!*

– Okej – u blagoj nedoumici ostavljamo prijatelja Endija, Harija i Intisa, da odsjedi barem još dva naredna sata do kraja nastave kada će se opet moći družiti sa svojim najboljim prijateljima.

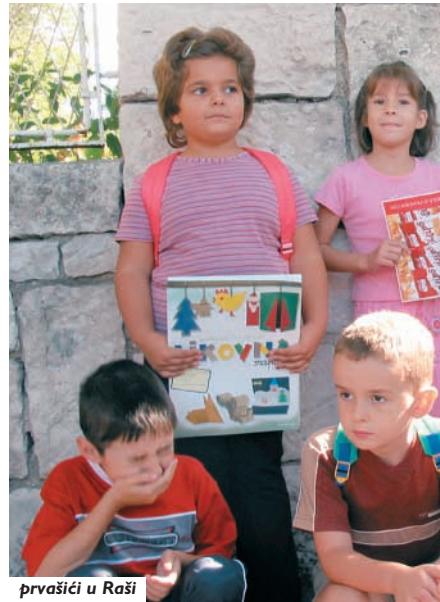
Na vratima škole dočekuje nas "dežumi".

– *Teško ćemo upisati ono što želim – povjeravaju nam se Manuela i Fasida. – Ja želim upisati trgovacku, a Manuela srednju ekonomsku – objašnjava nam svoj goruci problem.*

– U Raši je život dosadan. Ljeti je najbolje u Rapcu. Kupamo se svako ljetno na Girandeli ili oko svjetionika. – Tako se, bez nekog izravnog povoda razgovor se preusmjerava na ugodnije teme.

– *Sada ću zvoniti – upozorava nas Manuela.*

I odjednom, poput stampeda premorenih krava koje su prevalile dugi put kroz pustinju Nevada, kanjon Kolorado i probile se do mora gdje ih očekuje hrana i ukrcaj na brod, naviru razulareni učenici. U općoj strci, pola-

prvašići u Raši

ko se probijajući kroz gomilu, naša mala ekspedicija s Holcimovim darovima i ravnateljem na čelu, jedva se nekako uspijeva izboriti za uski prostor na rubu hodnika. Osnovnoj školi "Ivana Batelića", kao i prošlih godina Holcim poklonja jedan kompjuter i materijal za likovnu radionicu. I dok ravnatelj škole u ime kolektiva i učenika zahvaljuje na primljenim darovima, učenici pomalo odsutno rastežu žvakaće gume ili se, zaklonjeni "živim zidom" učenika koji proučavaju novi PC, međusobno navorače u zadnjim redovima. Ipak, prvi je dan škole.

prvašići u Raši

... a ni učenicima na prvi dan škole

tekst i fotografije: Radenko Vadanje

A centralni događaj prvog dana škole, dolazak je malih prvašića. Njihov dolazak planiran je u 10 sati. U hladanestu, podalje od ogromne školske zgrade, formirala se mala skupina neobično tihih, plahih đaka.

– Išao sam u vrtić prije, sve do šest godina. Sve njih već, više manje, znam – okreće se oko sebe najhrabrniji među njima, Ermin.

– Skoro sam naučio abecedu. Ja mogu i naopačke čitati – demonstrira naopačko čitanje velikog loga sa svoje majice.

– Hmm... ići u školu, hmm... ne znam – veoma šturo iskazuje svoje raspoloženje Erik. Ali tu je i jedna prekrasna djevojčica, odjevena "sva u značku Barbie".

– Obožavam Barbiku. Volim seigrati s njom. Imam dvije Barbike i je-

4. razred (Raša) – bacanje radnog materijala od prošle godine u kontejner

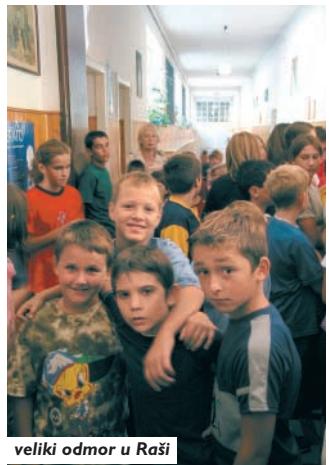
Ostavljamo raspjevani razred i odlazimo u OŠ "I.Lola Ribar" u Labin. Na njihovom prostranom malonogometnom igralištu u organizaciji Holcima, povodom prvog dana škole, gostuje pulski biciklistički klub "Ciklon". Njihove akrobatske točke na BMX-icama ostavljaju mnogobrojnu publiku bez daha. Najupečatljiviji nastup izvodi najmlađi demonstrator ove atraktivne vještine, Anđelo.

– Zovem se Anđelo. Idem u peti razred OŠ Tone Peruška u Puli. Treniram, otprikljike, nekih četiri mjeseca, ne više. Danas sam najprije išao u školu, a

Anđelo – biciklist akrobata

sada sam tu. Inače još vozim motor i bavim se taekwondoom. Polažem za crni pojas (brm!). Ova bicikla ima 16 brzina, ima veće gume i čvršći kostur od običnih bicikli. Koštala je točno

veliki odmor u Raši

4.600 kuna – već navika na publicitet Anđelo vrlo profesionalno odraduje razgovor s nama. – Najteže mi je izvesti skakanje na mjestu na zadnjem kočatu – na kraju dodaje.

– Moja bicikla nema brzine. To je BX. Ima kontrapedalu. Volan je više uvinut prema dole. Gume su još deblje nego kod BMX-ice – Mateo, mladić s tričibinom, opisuje svoju biciklu.

BMX, BX, Trajal ... glava nam je odjednom prenapučena egzotičnim, novim terminima. Osjeća se mali zamor materijala... Već umorni, s nostalgijom se prisjećamo prekrasne prirede za prvašice i njihovog ludog repertoara – "Nije lako bubamaru zum, zum, zum. !!!...."

dogn Kena. Zapravo imam više Barbika. Mama mi je obećala kupiti u Trstu Barbi kuću. Tamo su jako jeftine, ali nije mi još kupila – otkriva nam svoj "Barbie – roza pogled na svijet", mala Iva.

U okišenoj učionici, nekada prvašici, a sada već polaznici drugog razreda, poredani na improviziranoj pozornici, izvode mali program za još uviđek oprezno tih prvašice i njihove roditelje. Srećom u glazbenom repertoaru ima i pjesama iz vrtića, tako da već pomalo indisponirani prvašici konačno dolaze na svoje. Učionicom se iz svih glasova ori pjesma: "Nije lako bubamaru zum, zum, zum !...."

Šajao i ove godine uljepšao prvi dan škole

tekst: Kristian Stepčić Reisman

Došavši 1. rujna u Osnovnu školu Vladimira Nazora u Potpiću poput mlađahnog Djeda Mraza, s poklonima pod rukom i dobrim raspoloženjem u ruksaku, Šajeta se, željan boy band feedbacka iz publike, predstavio kao "onaj iz Saše, Tina i Kedže". Tijekom našeg posjeta pokazat će se da mu takvo kičenje tuđim perjem i nije bilo potrebno, jer je još uvijek vrlo omiljen među najmlađima.

— Sad ćemo lijepo popričati o hip hopu i rock'n'rollu, a onda ću podijeliti autograme s mojim slikama, a vi ćete spontano zaplijeskatи, predložio je Šajeta. Ne znamo zašto, ali ta foru uvijek pali; svu si osnovnoškolci, zgurani u omanjemu hodniku, pohrlili po Šajine slike i potpisne. Na jednom od njih, točnije onom koji je završio u rukama sedmašice ili osmašice Mariane, Šajeta je zaboravio staviti crticu na "t", priskrbivši Mariani unikatni potpis. Njoj to, međutim, nije odveć teško palo. Trenutno su joj, kaže, draži neki žešći bandovi, poput Metallice, Nirvane ili pak Pink Floyd. Ipak, Mariana je iznimka. Popularni je Šajao u Potpiću pokleknuo pod navalom obožavatelja, kojima je podijelio sve svoje slike, pa se kasnije morao potpisivati na papiricima. Povod njegovu dolasku bila je Holcimov projekt obilježavanja prvog dana nastave, kojom je prigodom svim školama Labinštine darovano po računalno i kreativni materijal za likovni odgoj. Predao ih je popularni Šajeta, koji je pjesmom te svojim uvijek dobro prihvaćenim vicevima razveselio najmlađe i razbio tremu i nelagodu neizbjegnu za prvi dan nastave.

U školi Vladimira Nazora u Potpiću, gdje je Šajao stigao oko osam

ujutro, pospani učenici nisu baš bili od pjevanja, no sve je nadoknađeno u Čepiću. Tamo se, pjevajući popularnu "Košulju plavu", uspeo na jednu od klupa, koja mu je poslužila kao pozornica. Prelistao je i prvi broj školskog lista "Miće i vele besede" te se posebno oduševio pjesmom na engleskom jeziku, koju je napisala Lara Kontuš.

U OŠ "Vitomir Širola Pajo" u Nedeščini Šajao je konačno došao na svoje. S obzirom da je u nekoliko navrata na putu izrazio željenje što mu nije na raspolaganju razglas, možete zamisliti kako se razveselio vidjevši mikrofon, zvučnike i miksetu na igralištu spomenute škole. Domaćini su mu, naime, pripremili čak i to čudo tehnike, pa se ono što je u ostalim školama bio skroman nastup u učionici pretvorilo u

stadionsku atrakciju. Svi su učenici uglašali Šajom pjevali "kad radimo party za ekipu, najdraže zovemo Stipu". Zanimljivo je da su Šaju prihvatali i klinci "zagrijani" za hip-hop, kao i oni koji se "furaju" na neke druge direve. U Čepiću je Šajetu i predstavnike Holcima kroz školu provela ravnateljica Mirela Vidak, predstavivši im učeničke radeove izvješene na zidovima. Gotovo svaki zid obojan je različito, a izvješeni radeovi, kao i mali muzej doista na osebujan način uljepšavaju školu. Veselo je bilo i u Centru za djecu s posebnim potrebinama "Liče Faraguna", gdje je Šajao nešto poput starog znanca. U više je navrata posjećivao tu ustanovu, tako da se na nekim panoima u školi još uvijek

mogu vidjeti fotografije na kojima se grli s polaznicima. Ni ovoga puta nisu propustili svom omiljenom pjevaču pokazati da im je stvarno, ono, broj jedan. U tome se najviše isticala mala Lorena, s kojom se Šajao morao slikati jednom, pa drugi put, pa treći, pa opet i opet, u ovaj i onoj poz... Lorena nas je i provela kroz školu, pokazavši pritom fotografске uspomene s prijašnjih druženja.

S više formalnosti, kako to i priči odraslima i ozbiljnima, na Šajinom posjetu i Holcimovim poklonima zahvalili su i ravnatelji škola:

Klara Švraka, ravnateljica OŠ "Vitomir Širola Pajo" u Nedeščini:

— Zahvaljujemo Holcimu na poklonu. Likovni materijal nam uvijek treba, a računalo će najvjerojatnije koristiti učitelji u zbornici, jer smo učenički kabinet ove godine opremili računalima koje nam je dalo Ministarstvo.

Tanja Verbanac, ravnateljica Cesta za djecu s posebnim potrebama "Liče Faraguna" u Labinu:

— Jako je ugodna atmosfera uz glazbu i Šajetu. Naši štićenici glazbu

jako vole, doživljavaju je na poseban način, vesele se svakoj posjeti osoba koje inače ne viđaju u centru. Zahvaljujemo i na računalu i likovnom materijalu, što je jako humana gesta.

Miroslav Sulić, ravnatelj OŠ Vladimira Nazora u Potpiću:

— Zahvaljujemo Holcimu na donaciji. Drago mi je da su ove godine i ostale škole, uz one labinske, uključene u Holcimovu akciju. Inače, naši su problemi i dalje isti, kao i u zadnjih deset godina. Bilježimo stalno smanjivanje broja učenika. Ove godine smo ipak zadržali 18 odjeljenja, i to 8 od petog do osmog razreda te 10 od prvog do četvrtog, samo što smo nekad imali 400 učenika, a danas ih imamo 220. Učitelja sve više, djece sve

manje. Od novina, izdvojio bih da smo ove godine uveli u sve razrede engleski, a od četvrtog nudimo i učenje talijanskog.

Mirela Vidak, ravnateljica OŠ "Ivan Goran Kovačić"

— Holcim nam je i ove godine uljepšao prvi dan nastave, poklonivši računalo i kreativni materijal, što će našim učenicima jako dobro doći. Zahvaljujući našoj profesorici likovne kulture Davorki Vadarjel i kreativnosti učenika poznati smo na široko baš po likovnim radovima. Cijelu smo školu oslikali različitim bojama. Drago nam je i što nas je Šajeta posjetio, jer je tako sigurno ublažen stres koj učenici doživljavaju s prvim danom nastave.

Predstavljanje ekološke udruge Put: Kako iskoristiti "štosdjemfer od biciklina"

Prvi dan škole proslavljen i u Zaboku

tekst i fotografije: Neven Miškulic

Predstavnici poduzeća Holcim u utorak 7. rujna po treći put su se družili s učenicima Osnovne škole Ksavera Šandora Gjalskog iz Zaboka. I ovoga puta, povod je bila ekologija i edukacija najmlađih kojoj Holcim pridaje vrlo veliku važnost u svojem poslovanju. Podsjetimo se: prvi i drugi susret zabočkih osnovnoškolaca i "holcimovaca" dogodio se na Danimu otvorenih vrata u Holcimovoj betonari u Zaboku ove i prošle godine. Da ove sestre ne pamte samo djelatnici Holcima, uvjerili smo se čim su djeca ugledala poznato lice, direktora Dorijana Rajkovića, te se počeli prisjećati nezaboravne vožnje balonom i sadnje drveća u krugu betonare.

No, Holcim nije bio jedini gost. Iz Istre su u Zabok doputovali Lori Luketa Dagostin i Tilio Dagostin, predstavnici Udruge Put, društva za komuniciranje ambijenta iz Labina, koja već pet godina djeluje u Istarskoj županiji. Podeze Holcim od početaka rada pomaze Udrizi Put, sponzorirajući ekološke projekte. "Ovo je prvi puta da djelejemo izvan Istarske županije, no to je Holcimu i nama bio zajednički cilj: proširiti suradnju s drugim gradovima i njihovim lokalnim zajednicama, educirati što veći broj mališana zašto je očuvanje okoliša naš primarni zadatac", objasnila nam je voditeljica Lori Luketa Dagostin.

Četrdesetak učenika četvrtih razreda podijeljenih u par grupa, okupljene u školskoj knjižnici OŠ Ksavera Šandora Gjalskog, prvi je pozdravio Dorian Rajković zaželjevši djeci uspješnu školsku godinu 2004. / 2005. i mnogo sretnih trenutaka uz računalo koje je uručio ravnatelju Škole Tomislavu Polanoviću.

trebali prepoznati proizvode koji se da ju napraviti od uporabljenih predmeta, npr. plastike. Bili su to crteži plastičnih kanti, patkica, klupa, ograda i "štosdjemfer od biciklina" (blatobran bicikla), kako je spontano na svome zavičajnom jeziku uzviknuo jedan dječak, nasmijavši goste. Druga i treća interaktivna igra sastojala se u klasificiranju otpada.

Mali je Bruno ozbiljno objasnio kako on redovito bacaa papir i staklo odvojeno, od kad su takvi kontejneri postavljeni u blizini njegove kuće. Dječa su naučila i kako treba inteligentno kupovati, da se što manje zagađuje priroda. "Moj brat i ja doma imamo hrpu igračaka koje su nam roditelji pokupovali, a one samo skupljaju prašinu", priča nam Jelena.

"Ozbiljniji" dio CD-a nalazi se pod izbornikom "Za one koji žele znati više" i sadrži objašnjenja pojmovima i procesu u prirodi i ekologiji.

Budući da su učenici trebali krenuti svojim kućama, sve ostalo vezano za ovaj projekt odradit će sa svojim nastavnicima u sklopu satova razrednih zajednica ili prirode i društva. "Mislim da je ovaj projekt hvale vrijedan, sviđa nam se zamisao o stariim igrama kao temi kreativnih radionica. Također smo zahvalni i Holcimu koji nam je opet darovao mnogo materijala za izradu nakita koji ćemo i ove godine prodati na prodajnoj izložbi u prosincu", rekla nam je učiteljica Ana Ladišić.

Smatramo da će jedan od zanimljivih praktičnih zadataka biti postupak recikliranja papira, koji učenici mogu izvesti i kod kuće. Suradnja zabočke škole, udruge Put i Holcima nastaviti će se u ožujku sljedeće godine nizom radionica, izložbi dječjih radova od recikliranog materijala i natjecateljskim kvizom znanja s vrijednim nagradama za male ekologe.

Rajska ptica na moru

Tekst i fotografije: Radenko Vadanje

REPORTAŽA

"Puntičela" je jedan od povlaštenih pulskih turističkih kampova, s čije je obale pogled prema otvorenom moru dijelom zaklonjen brijuškim arhipelagom.

U posjeti smo Udrizi za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Karlovačke županije, klub "Rajska ptica", čijem je dijelu članstva omogućeno jednotjedno ljetovanje u Puntičeli u organizaciji krovnog Saveza svih hrvatskih udruga. Članove udruge zatimemo ugodno zavaljene na šljunkovitoj plaži. Oni oprezniji uvukli su se pod krošnju velikog primorskog bora. Među njima je i naš prvi sugovornik, iznimno komunikativna i susretljiva osoba.

– Ja sam jedan od boljih crtača, takorekuć. Više volim curice crtati, aktove, u tom stilu. Crtam u temperi, u uljanoj boji. Ali me inspirira i ovo drveće, more i takve stvari. Otoci! Na Brijušima će biti sigurno odličnog drveća – ozbiljnim tonom razotkriva nam svoju istančanu umjetničku percepciju, Dražen Momčilović, jedan od deset štićenika Udruge za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Karlovačke županije, koji imaju sreće ljetovati u ovome kampu.

– Kupao sam se do onog bijelog. Dalje nisam išao. Ima skuterića malo. Furaju se tuda. Probao sam i roniti 2-3 puta. Ima sitnog pjeska, mulja. To je to – završava svoje imperesije Dražen, ali onda brzo dodaje – Mogu stvarno dosta lijepo crtati. Sporo, lagano, fino crtam. Crtao sam i ovog našeg starog Brankeca! – pokazuje na gospodina

koji se, nabijene kape i debelih naočala, dok mi pričamo u hladu, valja po travi zajedno s ostalim dečkima.

– Zaposlen sam u Karlovačkoj tiškari kao grafičar. Pjevam i u zboru, ali najviše slobodnog vremena provodim u Rajskoj ptici. Braček je rođen na "Križnom putu" 02.02.1946. – upoznaje nas gospodin Brankec sa svojim "malim" rođakom. – Nije ni čudno da je često odsutan i sam si ne bi mogao nikako pomoći. Bez moje pomoći ne bi mogao živjeti.

Kako bi se detaljnije upoznali s radom ove vrlo agilne, prodorme i složene udruge građana, razgovaramo s gospodom Katjom Vukmanić, predsjednicom Udruge i, također, majkom jedne djevojke s mentalnom retardacijom.

– Udruga skrbi o djeci s poteškoćama u razvoju, ali ovdje je mentalna retardacija kao osnovni problem. Imamo 56 članova u dobi od 10 do 57 godina. Mi smo nevladina udruga. Udrugu vode volonteri – roditelji djece, i voditelji radionica – honorarci. Svaku

godinu nanovo se javljamo na razne natječaje, pišemo te projekte, da bismo uspjeli prikupiti osnovna sredstva za rad kluba. Tako smo za keramičku radionicu, koju je prepoznao vaš Holcim, dobili osnovna sredstva za honorar voditelja i utrošeni materijal kroz cijelu godinu – objašnjava nam princip rada Rajske ptice, gospođa Vukmanić.

– Ovdje smo došli preko Hrvatskog Saveza kao jedna od 33 njegove članice. Desetak najredovitijih članova Udruge, naša Branka (jedini stalno za-

posleni socijalni radnik), roditelji djece i ja, imamo tu privilegiju uživati tjedan dana u Puntijeli. Ovdje je prekrasno. Djeca su oduševljena, unatoč radnoj atmosferi: likovnoj koloniji, školi plivanja, radionicu za izradu nakita.

– Osnovani smo 1997. godine – nastavlja gospođa Vukmanić. – Nakon što mi je kćerka završila osnovnu školu po prilagođenom programu i tri godine za pomoćnog cvjetčara, ja sam razmišljala – Šta sad s njom? Omogućiti zaposlenje takvim osobama moglo bi se jedino mijenjanjem zakona u Hrvatskoj. Mentalno retardirana djeca koja su negdje zaposlena trebaju imati supervizora – roditelja ili studenta volontera. Tako je u Europskim zemljama. U Hrvatskoj toga nema. Naš klub Rajska ptica otvoren je 5 dana u tjednu, 4 sata dnevno. Imamo sedam radionica u kojima osmišljavamo aktivnosti za našu djecu u klubu. Nitko od naše djece nigdje nije zaposlen, ni kao volonter ni kao radnik. Stoga mu je klub jedina radna obveza kojom se može koliko tolko realizirati.

Vrijeme je ručku. Probijajući se dublje kroz osjenčane staze do objekta u kojemu su smješteni naši sugovornici, prolazimo kroz zvučnu kulisu pre-

poznatljivih zvukova: grebanja po dnu lonca, udaranja tanjura ili reskog, metalnog zvuka pribora za jelo. Umorni smo od plivanja i ovi nam zvukovi još više nadražuju već ionako probuđeni "apepit". Pa ipak, posljednjim snagama, novi sugovornici, pristaju na kratki razgovor.

– Što volim? Volim stolni tenis.

Nee, ne znam "spinirati". Istu spužvu imam sa obe strane. Crnu i bijelu. U klubu igram. Imamo pravi stol. Tu sam sa mamom – odgovara nam pomalo sramežljivo Ivan Miličić.

– Šta još radim? Gledam televiziju.

Svašta gledam, pomalo. Gledam Sanju Doležal na RTL-u. Bolja je slika na RTL-u. Ne bježi – zaključuje, a mi možemo samo pridodati da je slika i nekako oštrija nego na ostalim televizijskim postajama.

Pored njega sjedi Ante Kajić. I on voli sport.

– Ja sam inače Dalmatinac – odmah se pravda Ante. – Došao sam 93' u Karlovac. Tu mi je tata bio u vojsci. Prije sam živio u Orebicu, na Pelješcu. Slabo izlazim ovdje (misli na Karlovac) "u život". Koji put s bratom u diskoteku "Henes" ili "Leonardo". Volim čitati "Sportske" – dodaje značajno, a oči mu zasjače posebnim sjajem. Koristi-

mo ukazanu priliku i postavljamo Anti trenutno aktualno, najdelikatnije pitanje u Hrvatskoj.

– Otto Barić je kriv za sve, jer nije dobro ekipu složio. To je moje mišljenje, a vi se ne trebate složiti! – uzbudeno nam odgovara Ante doživljavajući svojevrsnu preobrazbu u glasu, a rečenice poput niske biserja klize jedna za drugom. – Ja bi stavio Neretvljaka, Donongu i Klasića. Aaa, najlošiji je bio Olić. Protiv Francuske je bilo zadovoljavajuće, ali protiv Engleske katastrofa!

Diskretno uvučene iza ogromnog primorskog bora, uočavamo dvije neobične individue, koje zamišljeno uvlačeći dimove cigareta, podsjećajući na one ovisnike koji ne mogavši odoljeti dvodnevnoj apstinentskoj krizi, nakon trenutaka muka i dvojbi, ponovno oduvjetljivo uvlače aromatične dimove.

– Moj kolega se zove Braco, odnosno Braček od milja. Nas dvojica smo ozbiljni pušači. Jel tako Braček? – okreće se Bračekov glasnogovornik Dražen, prema svom kolegi. Braček pedantno uvlači dim, odsutna pogleda. Licem se odražava čisto zadovoljstvo.

– Njega Branko opskrbljuje s cigarettama, i tak – dodaje Dražen.

Nevio Miletić o ljetu u Tonarici

Kamp kao stvoren za pripreme sportaša

tekst i fotografije: Robi Selan

— Oni se ljute kad kažeš "Tunarića", treba reći "Tonarica", objasnio nam je uz osmijeh Nevio Miletić svoja iskustva s ove strane Skitave. Naime, on živi u Ravnima, a već četvrtu godinu za redom drži u zakupu Autokamp koji se zove "Tonarica".

Između njega i lokalnog stanovništva, ali i svih onih Labinjana koji već generacijama svakog prvog svibnja dolaze u Tonaricu na druženje postoji svojevrstan "džentlmenski sporazum": on im ne brani ulazak u kamp, a oni za sobom počiste i svi sretni i zadovoljni. Ta prvomajska fešta tradicionalni je početak sezone koja potraje do sredine rujna. A kakva je bila ova sezona?

— Bila je na razini prošlogodišnje: oko 20 tisuća noćenja, uglavnom Nijemci i Talijani, ali je dobit manja jer smo imali povećane troškove za vodu i struju. U odnosu na lani šesti mjesec je bio lošiji, dok je osmi bio jači tako da je i pokrio tu rupu. Mi se nalazimo ne-

kako sa strane i kod nas sezona kratko traje, vrhunac je kraj sedmog i osmog mjeseca.

Ali ta zabačenost i ta "divljina" čini Tonaricu privlačnom!

— Mi smo specifičan kamp gdje ljudi dolaze zbog mira i tišine i mi im to omogućavamo. Zbog toga prevladavaju stalni gosti. Prednost kampa je to što je cijeli u sjeni borova, a mana što nema uređenu plažu, ali gosti su već upoznati s time tako da svi dolaze s nekim gumenjacima ili čamcima, pa isplouvaju do plažica u zaljevu.

Čini se da ni malo više zabave ne bi štetilo, ali to se nekako kosi s mirom i tišinom?

— Da, upravo zbog toga nemamo zabave, ali ljudi otkrivaju Tonaricu kao mjesto pogodno za sportske aktivnosti: početkom srpnja ovdje je su boravila djeca u Kampu prijateljstva "Duga" kada su među ostalim učila i plivati, organizirali smo jednodnevno druženje za "miniće" – najmlađi uzrast Rukometnog kluba "Mladi ruder" i njihove roditelje, a jedan trening također uz cjelodnevno druženje i "roštiljadu" napravili su i juniori NK Rudar. Zbog toga se ukazala potreba za jednim rukometnim igralištem, a ta bi se asfaltirana površina mogla iskoristiti i za plesne zabave, kaže Nevio Miletić.

Njegova daljnja razmišljanja usmjereni su na mogućnost organiziranja vaterpolo turnira ili čak jedriličarskog kluba, a jedan ronilački centar bi zasigurno produžio sezonom.

Kamp prijateljstva "Duga 2004"

Sedam dan

Crveni križ Labin i ove je godine u Tunarici organizirao Kamp prijateljstva "Duga" za učenike viših razreda osnovnih škola koji su vodile njegove članice volonterke. Od 1. do 7. srpnja u njemu je boravilo trideset i petoro djece uglavnom s Labinštine, ali i iz cijele Istre.

Kupalo se do mile volje, ali ne samo to: škola plivanja koju je vodio nastavnik tjelesnog odgoja Marko Hrvatin bila je samo jedna od radionica koja im se nudila. Dodir s morem nastavnica biologije Silvana Hrelja iskoristila je da djecu upozna s florom i

a "zakona" u Tunarici

faunom priobalja i plitke vode, tijekom boravka u šatorima učilo se engleski, pjevalo u glazbenoj radionici, a usvajane su i osnove pružanja prve pomoći.

Ekologija je bila sastavni dio života: otpad koji je nastao u kampu odlagao se odvojeno, a dio se i odmah i iskorištavao: pod nadzorom nastavnice likovnog odgoja Alide Vale izrađivane su lutke od recikliranog papira. Djeca su bila vrlo zadovoljna,a u zajedničkom druženju iznjedrila su i nječ koja to opisuje: "zakon".

Ovdje je zakon! – najkraće su opisivala svoj boravak u Tonarici.

O, sretan kamp

(na glazbu: Oh, happy day)
Duga 2004.

O sretan kamp (O sretan kamp)
O sretan kamp (O sretan kamp)
Crveni križ (Crveni križ)
Pod zvjezdama (Pod zvjezdama)
U srcima (U srcima)
O sretan kamp (O sretan kamp)

Budimo zauvijek humani – humani!
I svijetu radost dajmo svi – dajmo svi!

IZBOR NAJ, NAJ...

I u kampu "Duga 2004." tradicionalno je održan Izbor naj, naj..., kojim su svi polaznici kampa anonimno birali svoje favorite u više kategorija. Pobjednici su proglašeni na završnoj večeri, nakon koje su diplome naj, naj kućama ponijeli:

NAJ...

... MISICA	– Roberta Juričić
... MISTER	– Luka Stepančić
... NAJPAR	– Martina Miletic i Luka Stepančić
... NAJPJEVAČ	– Klara Licul
... NAJSVIRAC	– Aleks Juričić
... NAJGLUMAC	– Neven Zuljani
... NAJNAUŠNICA	– Valentina Miletic
... NAJFRIZURA	– Argon Razzi
... NAJFRIZER	– Mateo Bartolić
... NAJFRIZERKA	– Vedrana Zahtila

Posebna pozornost posvećena je odvojenom skupljanju otpada

Centar "Stančić"

tekst i fotografije: Dragana Blažević

Jahanjem do bolje kvalitete života

Centar za radnu terapiju i rehabilitaciju Stančić, nedaleko Zagreba, osnovan je još 1.8.1955. kao Zavod za mentalno nedovoljno razvijenu djecu i omladinu u prostoru dotadašnje dislocirane jedinice Psihiatrijske bolnice Vrapče.

Upravo osobama koje ne mogu sudjelovati u drugim programima, jahanje pruža primjeren oblik aktivnosti.

Danas je u Centru smješteno oko 400 korisnika s najtežim oblicima mentalne retardacije i pridruženim višestrukim hendikepima (motoričke smetnje, oštećenja vida i slухa, epilepsija, različiti psihički poremećaji) u dobnom rasponu od 4 do 68 godina.

Osnovni zadatak djeLATnika Centra je osigurati svim našim klijentima u što većem opsegu usvajanje kulturno-higijenskih navika, vještina komunikacija s okolinom te usvajanje spoznaja neophodnih za svakodnevni život.

U nastojanjima da našim klijentima pružimo sve navedene sadržaje uz usluge smještaja, boravka, prehrane, njegi i brige o zdravlju, medicinske i psihosocijalne rehabilitacije, te radne terapije, osobit značaj pridajemo uslugama organiziranog provođenja slobodnog vremena i kreiranja vikend programa.

U radu nam se često javljaju problemi zato što neki korisnici zbog svojih višestrukih henikepa ili značajnih odstupanja u ponašanju ne mogu biti uključeni u postojeće programe radne, obrazovne i psihosocijalne rehabilitacije. Uvo-

đenjem terapijskog jahanja otvaramo mogućnosti rekreacijskih i terapijskih aktivnosti upravo za te korisnike.

Cilj nam je pomoći jahanju i upotrebe konja u terapijskom procesu, pozitivno djelovati na psihosocijalne funk-

cije kao i na funkcije kretanja korisnika i pružiti im primjeren oblik aktivacije.

Terapijsko jahanje je oblik konjanstva namijenjen i prilagođen osobama s posebnim potrebama u cilju poboljšavanja kvalitete njihovog življenja, a time i postizanja različitih ciljeva (fizioterapijskih, psihoterapijskih i socio-terapijskih) koje ova aktivnost nudi.

Ovakav tretman uzrokuje ugodne taktilne senzacije, mogućnost drugači-

jeg oblika kretanja, mogućnost sudjelovanja u zanimljivoj aktivnosti. Jahanje pomaže u opuštanju. Pokreti konja smanjuju spazam i ujedno od osobe zahtjevaju da sama pokuša što bolje i ispravnije držati svoje tijelo prilikom jahanja.

Mogućnost razvijanja ljubavi prema životinjama, vezivanja za terapeuta pospješuje ne samo motoriku već i socijalnost korisnika i njihovu emocionalnu razvijenost. Konj se učinkovito

koristi kao medij u psihoterapijskom liječenju osoba s psihičkim smetnjama. Terapijsko jahanje uspješno se koristi kao nadopuna regularnoj psihoterapiji djece i mladeži, ono je djelotvorna komponenta kod niza psihičkih smetnji u dječjoj i mladenačkoj dobi – do sada se pokazalo učinkovito kod ranog autizma, depresija, emocionalnih poremećaja, hiperkinetičkih poremećaja, ovisnosti o medijima i mutizmu.

Da bi za štićenike imali primjeren program jahanja, Centru "Stančić" potrebna je štala za konje. Holcim će u projektu izgradnje štale sudjelovati s betonom, a ovom bismu se prilikom posebno željeli zahvaliti svim građevinskim poduzećima koje su na Danu kucaca, koji je Holcim organizirao u rujnu, sudjelovale na aukciji naših radova. Aukciju je vodio Šajeta, a radovi naših štićenika postigli su visoke cijene.

